

Ministerieel besluit houdende vaststelling van een ontwerp van lijst van als monument te beschermen Park en domein van het Instituut der religieuzen ursulinen te SINT-KATELIJNE-WAVER

DE VLAAMSE MINISTER VAN BESTUURSZAKEN, BINNENLANDS BESTUUR,
INBURGERING, TOERISME EN VLAAMSE RAND

Gelet op de bijzondere wet van 8 augustus 1980 tot hervorming der instellingen, gewijzigd bij bijzondere wet van 8 augustus 1988, inzonderheid artikel 6, § 1, l, 7;

Gelet op het decreet van 3 maart 1976 tot bescherming van monumenten en stads- en dorpsgezichten, gewijzigd bij de decreten van 18 december 1992, 22 februari 1995, 22 december 1995, 8 december 1998, 18 mei 1999, 7 december 2001, 21 november 2003, 30 april 2004, 10 maart 2006 en 27 maart 2009;

Gelet op het besluit van de Vlaamse Regering van 13 juli 2009 tot bepaling van de bevoegdheden van de leden van de Vlaamse Regering, gewijzigd bij de besluiten van de Vlaamse Regering van 24 juli 2009, 4 december 2009, 6 juli 2010, 7 juli 2010, 24 september 2010, 19 november 2010, 13 mei 2011, 10 juni 2011, 9 september 2011 en 14 oktober 2011;

BESLUIT:

Artikel 1. Het ontwerp van lijst van de volgende voor bescherming vatbare monumenten, stads- en dorpsgezichten, wordt vastgesteld overeenkomstig de bepalingen van het decreet van 3 maart 1976 tot bescherming van monumenten en stads- en dorpsgezichten, gewijzigd bij de decreten van 18 december 1992, 22 februari 1995, 22 december 1995, 8 december 1998, 18 mei 1999, 7 december 2001, 21 november 2003, 30 april 2004, 10 maart 2006 en 27 maart 2009:

Wegens de artistieke en de historische, meer bepaald de cultuurhistorische en architectuurhistorische waarde:

- als monument

Park en domein van het Instituut der religieuzen ursulinen, gelegen te SINT-KATELIJNE-WAVER (ONZE-LIEVE-VROUW-WAVER), Bosstraat 9 bekend ten kadaster:

SINT-KATELIJNE-WAVER, 3e afdeling, sectie A, perceelnummer(s) 33C2,33D2,33F2,33G2,33H2,33K2,33W,33X,40/2,41B,43,44C,44D,44E,44F,44K,44L zoals afgebakend op bijgevoegd plan, met uitsluiting van het niet-historische gebouw van het rusthuis.

Art. 2. Het algemeen belang dat de bescherming verantwoordt, wordt door het gezamenlijk voorkomen en de onderlinge samenhang van de volgende intrinsieke waarden gemotiveerd:

Artistieke waarde:

Het merendeel van de gebouwde en sculpturale elementen die het domein verrijken, stammen uit bekende bedrijven en zijn van hoge technische en artistieke kwaliteit. De calvarie en een belangrijk deel van het aanwezige hekwerk is aan het eind van de 19de eeuw vervaardigd door Van Aerschot uit Herentals, zonder twijfel één van de belangrijkste Vlaamse ijzergieterijen uit de 19de eeuw. De Lourdesgrot uit 1887, maar ook het beeld van de H. Jozef en de beide liggende herten in kunststeen zijn bijzondere realisaties van het vooraanstaande Brusselse huis Blaton-Aubert. De unieke picknickhall is niet alleen wat schaalgrootte betreft uitzonderlijk, maar is ook technisch en kwalitatief een bijzondere realisatie van de meer plaatselijke cementrustiekwerker John Mariën & Zoon uit Heist-op-den-Berg waarvan voorlopig geen andere realisaties zijn geregistreerd. Het typische "modelé" van de picknickhall kan dan ook als referentie fungeren om ander, mogelijk anoniem werk van dit bedrijf te identificeren. Ook het Bethlehem- en Nazareth-huisje zijn niet alleen uniek wat concept betreft, maar zijn ook zeldzame gedocumenteerde realisaties van het huis Tondeleir Frères uit Antwerpen. Ook hier kan het typische "modelé" dienen als referentie ter identificatie van ander, anoniem werk. De verzorgde cementering van de lijstgevels van het "Vinkenhof"-ensemble met dienstwoningen is een vandaag zeldzaam geworden getuige van een architecturale decoratietechniek die vooral in het derde kwart van de 19de eeuw populair was.

Historische, meer bepaald de cultuurhistorische en architectuurhistorische waarde:

Dit parkdomein, dat onmiddellijk aansluit en hoort bij het beschermde Instituut der Religieuzen ursulinen te O.-L.-V.-Waver is in de eerste plaats merkwaardig als een zeldzaam resterende historische getuige van het uitzonderlijke belang van de recreatieve park- en groenaanleg binnen het typisch 19de-eeuwse opvoedingsconcept van het (katholieke) meisjespensionaat. De opkomende industrialisatie rond de steden en de aandacht voor moeilijk te onderdrukken en vaak besmettelijke ziektes - zoals tuberculose - zorgde ervoor dat in de betere pensionaten zeer veel aandacht werd besteed aan een aantrekkelijke - maar toch vrij snel bereikbare - landelijke ligging waardoor aan de ouders van de pensionaires de zekerheid werd geboden hun kinderen te laten opvoeden in een gezonde en aangename omgeving met de mogelijkheid tot direct contact met een door de mens kunstig ingeperkte en aangelegde natuur. Een goed begrip van de totstandkoming van de al beschermde gebouwen - uitzonderlijke getuigenissen van een katholieke moderniteit rond 1900 - is dan ook alleen mogelijk als de vroegere synergie tussen deze gebouwen en hun omgeving zo veel mogelijk zichtbaar blijft. Voor het behoud en de instandhouding van dit geheel pleit verder onder meer het feit dat het park en de rest van het domein een sterke economische en pedagogische eenheid vormde met de vroegere activiteiten binnen het nu beschermde gebouwencomplex. Pedagogisch is de band duidelijk aangezien bij de heraanleg van het park in 1910 het concept direct aansloot bij het in de gebouwen gegeven (landbouw)onderwijs.

Archiefgegevens en oude prentkaarten tonen zeer duidelijk aan dat het park toen als didactische verzameling en als proeftuin dienst deed. Als zodanig functioneerde het - zowel in binnen- als buitenland - als een model binnen het landbouwonderwijs, zeker na de uitbouw van de modelhoeve en de oprichting van de Hogere Landbouwschool. Op het economische vlak is duidelijk dat een groot deel van het domein in functie stond van gezonde voedselproductie voor de eigen behoeften. De modelhoeve, de overgebleven serres en enkele andere elementen zijn enkel ten volle te begrijpen binnen deze context en vormen daardoor een onmisbare schakel voor het "erfgoedverhaal" van deze site. Het Engelse wandelpark bevat - ondanks de vrij recente ingrepen - nog steeds een bijzonder bomenbestand. Het aansluitende parkbos is waardevol omwille van zijn voorjaarsflora zoals voor beide elementen wordt aangegeven in het Gemeentelijk natuurontwikkelingsplan uit 1996. De veelheid en uiteenlopendheid van de aanwezige 'follies' in rotswerk is zonder meer uniek in de Nederlanden zoals aangegeven in enkele gespecialiseerde studies. Constructies van Blaton-Aubert zijn in Vlaanderen bijzonder zeldzaam en de door hen gebouwde Lourdesgrot is bovendien typologisch bijzonder. Voor de Picknickhall en de Bethlehem- en Nazareth-huisjes zijn geen andere vergelijkbare constructies uit de literatuur bekend. Het merendeel van deze constructies en de andere kleinere elementen zijn vandaag nog in vrij goede staat. Hun behoud op langere termijn is echter allerminst gegarandeerd.

Art. 3. Met het oog op de bescherming zijn van toepassing:

De beschikkingen van het besluit van de Vlaamse Regering van 17 november 1993 tot bepaling van de algemene voorschriften inzake instandhouding en onderhoud van monumenten en stads- en dorpsgezichten, gewijzigd bij besluit van de Vlaamse Regering van 23 juni 2006, 5 juni 2009 en 4 december 2009 en 10 juni 2011 (Belgisch Staatsblad 10 maart 1994, 22 augustus 2006, 18 september 2009, 11 januari 2010 en 2 augustus 2011).

Brussel,

06 FEB. 2012

Vlaams minister van Bestuurszaken, Binnenlands Bestuur, Inburgering,
Toerisme en Vlaamse Rand

Geert BOURGEOIS